

PsalMFörnyelse, tack!

»Kom ihåg det, alltså – det finns andra sånger«

Är det rimligt att i vår tid fortsätta revidera och utöka psalmboken? Kommer boken som bok att överleva, eller har den spelat ut sin roll? Vandrar inte vår kärlek till sånger lite för snabbt i vår Spotify-tid för att vi ska hinna fånga dess objekt inom psalmbokens pärmar? Är inte psalmboken och dess tillblivelseprocess helt enkelt lite för långsam? Frågor som dessa diskuterades i gudstjänstutskottets betänkande 2010 inför beslutet om revidering och utökning av Svenska kyrkans psalmbok, men i slutändan valde man att mest bara påminna om möjligheten att sjunga andra sånger än de som står i psalmboken. Kom ihåg det, alltså – det finns andra sånger.

I Erkki Mörks utmärkta bok *Striden om psalmboken* får vi resa bakåt i tiden. Vi får ingående stifta bekantskap med hur man resonerade på vägen från den Wallinska psalmboken till den som slutligen trycktes 1921. Först hör vi Wallin som med klar och tydlig stämning förklarar hur en psalmbok bör vara: Den bör kunna tala till alla, till hög och låg, enfaldig och begåvad, modstulen och hänförd. Det är fina tankar han har, Wallin. Problemet är bara att han tror att han själv är den som kan och bör leverera de sånger som alla tänkbara sorters människor behöver i alla tänkbara situationer för att kunna stärkas andligen. Han ser inte riktigt sin egen begränsning. Och tur var det. Eller kanske inte. Hade han haft en högre grad av självkritik skulle han förmodligen ha hämmats i sitt ymniga psalmförfattande.

Men andra tänkte annorlunda då för ganska exakt hundra år sedan. De menar att sångskatter inte kan levereras utifrån och uppifrån utan måste växa fram underifrån. De måste älskas fram till psalmstatus. Psalmerna måste, säger någon, tillåtas att bölja in och ut ur våra kyrkor tills vi vet vilka som stannar kvar. Vi bör alltså gå på "tilläggs-linjen": bara plocka in de psalmer som visat sig bestå provet att faktiskt betyda något för människor under längre tid. Vi bör sakta men säkert låta psalmboken ansas och växa. Plocka bort döda skott och låta nya växa fram. Denna linje var också den som segrade, som vi vet, och ett halvt sekel senare kände prästerna sig fria att skriva psalmer. Inger Selander beskriver 1960-talets psalmväxelsetid i *När tron blir sång*. Många psalmer som lever vidare och som författades under 1960-talet skrevs av människor som då var ungdomspräster. De saknade

helt enkelt musik som talade in i den unga samtidens verklighet. 1960-talets psalmer växte underifrån och skrevs av präster som idag visserligen varken är unga eller marginaliserade, såsom Per Harling och Lars-Åke Lundberg.

Men tidsperspektiven är långa i psalmboks-sammanhang. Psalmboken är en långsam bok. Den del som tillförts oss från 1960-talet och framåt är försumbar. Psalmboken domineras fortfarande av några få författare som därigenom har ett enormt inflytande över kyrkans budskap och den teologi som möter gudstjänstbesökaren. J. O. Wallin, Anders Frostensson och Britt G. Hallqvist sitter säkert på sina troner trots, till exempel, alla de hundratals psalmer som skrivs av Anders Frostensson-stiftelsens stipendiater varje år (varav några publiceras här i *Svensk Kyrkotidning*), och trots den rika flora av psalmer och lovsånger som produceras i frikyrkosammanhang. Det är fortfarande vattentäta skott mellan den frikyrkliga musiktradition som länge sågs som ett hot mot den lutherska renlärigheten och Svenska kyrkans psalmbok. På 1700-talet gavs *Sions Sånger* ut i ett flertal utgåvor. De allra första utgåvorna smugglades in till Sverige från Danmark, och denna sångskatt spelade en viktig roll i att man senare förbjöd människor i Sverige att samlas till andakt utan präst. Frikyrkosångerna var farliga då, men frågan är om vi inte fortfarande är lite rädda för den frikyrkliga lovsången. Tycker vi inte ofta att samtidens frikyrkemusik är lite väl glättigt amerikansk? Strider den fortfarande mot Svenska kyrkans teologi genom att den motsäger en kanhända lite mörkare livssyn? Men om vi faktiskt ska kunna få en psalmbok som känns relevant för många, som lever med oss och i oss, som talar till olika människor och olika livssituationer, måste vi kanske öppna kyrkorna för nya psalmer, sånger och lovsånger. Vi måste kanske låta nya sånger från olika författare och traditioner bölja lite mer in och ut ur våra gudstjänster så att vi kan landa i en bok som faktiskt kan leva vidare, som trotsar vår rastlösa tid där böcker känns obsoleta.

PETRA CARLSSON

